

МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра слов'янської філології та перекладу

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри СФП

В.Я. ЗВИНЯЦКОВСЬКИЙ

«27» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НДПП 1.2.13а Стилїстика та культура мовлення

(шифр і назва навчальної дисциплїни)

Освітньо-професійна програма Середня освіта. Мова та лїтература (російська)

(шифр і назва напрямку пїдготовки)

спеціальність 014 Середня освіта. Мова та лїтература (російська)

(шифр і назва спеціальності)

спеціалїзація 014. 02 Середня освіта. Мова та лїтература (російська)

(назва спеціалїзації)

факультет грецької філології та перекладу

(назва факультету)

Робоча програма Стилістика та культура мовлення _____ для студентів
(назва навчальної дисципліни)

ОПП «Середня освіта. Мова та література (російська)» за напрямом підготовки 014 Середня освіта,
спеціальністю 014.02 Середня освіта. Мова та література (російська)

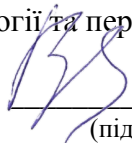
Розробники:

Т. М. Нікольченко, к. філол. н., доцент, доцент кафедри слов'янської філології та перекладу
Н. А. Гайдук, к. філол. н., доцент кафедри слов'янської філології та перекладу
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри слов'янської філології та перекладу

Протокол від «27» серпня 2020 року, № 1

Завідувач кафедри
слов'янської філології та перекладу

(підпис)

(В. Я. Звinyaцковський)
(прізвище та ініціали)

©Нікольченко, 2020 рік
© Гайдук, 2020 рік
© МДУ, 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма	заочна форма
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки <u>035 Філологія</u> (шифр і назва)		
Модулів – 2	Спеціальність (професійний напрям): <u>Переклад (українська, російська, польська),</u> <u>Мова та література (російська)</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	
Індивідуальне науково-дослідницьке завдання: <i>1. Виконання контрольної роботи для самостійного виконання;</i> <i>2. Вправи для самостійного виконання з подальшою перевіркою викладачем</i>		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		7-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр	14 год.	
		Практичні, семінарські	
		16 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		59 год.	
		Індивідуальні завдання: 1 год.	
Вид контролю: залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 40% аудиторних занять, самостійної роботи – 50 %, індивідуальної роботи – 10%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: теоретичне осмислення, узагальнення та систематизація стилістичних навичок та навичок культури мовлення, отриманих в процесі вивчення сучасної російської мови; узагальнення та вдосконалення знань студентів про функційний аспект мови та якості мовлення, що забезпечують її досконалість, закріплення у студентів основних, початкових навичок у редагуванні текстів, які вони отримали раніше, а також отримання базових знань з професійної редакторської діяльності.

Завдання курсу:

- дати студентам загальні теоретичні дані про функціональну стилістику та загальну мовленнєву культуру;

- ознайомити з основними комунікативними засобами мовлення, нормами сучасної російської літературної мови, із засобами мовленнєвої виразності;

- навчити студентів доцільному та доречному використанню мовних засобів в залежності від сфери та ситуації спілкування, від змісту та мети висловлювання;

- акцентувати особливу увагу студентів попередженню небажаної мовної інтерференції з іншими мовами та діалектами сучасної російської мови;

- залучити студентів до лінгвістичної культури, вивченню правил мовленнєвої поведінки, розвитку естетичного ставлення до мови.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- функційні різновиди російської літературної мови, принципи мовленнєвої організації стилів, їх основні мовні особливості;

- основні комунікативні якості гарного мовлення, що забезпечують доцільне та успішне користування мовою для спілкування;

- засоби мовної виразності;

- образні засоби мови;

- норми сучасної російської літературної мови;

- типи сучасних мовних норм;

- правила мовного етикету, способи підвищення та вдосконалення мовленнєвої культури.

Студент повинен **вміти:**

- здійснювати стилістичний аналіз текстів;
- давати стилістичну характеристику мовним засобам;
- доцільно та доречно використовувати мовні засоби в залежності від сфери та ситуації спілкування;
- оцінювати своє та чуже мовлення із точки зору правильності, точності, логічності, чистоти, багатства виразності, доречності;
- редагувати тексти з точки зору виконання норм російської літературної мови.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1.

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ, ПОНЯТТЯ І МЕТОДИ СТИЛІСТИКИ ТА КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ЯК НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Стилїстика та культура мовлення як наука

Стилїстика як наука. Предмет, завдання стилїстики. Культура мовлення як наука. Предмет, завдання культури мовлення. Стилїстика як навчальна дисциплїна. Культура мовлення як навчальна дисциплїна. Фонетика, граматики, лексикологїя, фразеологїя як окремі аспекти вивчення мови та мовлення. Статика мови та динаміка мовлення. Аспекти культури мовлення.

Тема 2. Походження та розвиток російської мови

Загальнослов'янська мова. Групи слов'янських мов за походженням. Старослов'янська мова. Виникнення та історія ССМ. Походження кириличної азбуки на Русі. Розвиток російської мови у 18 столїтті. М. В. Ломоносов як упорядник російської мови. О. С. Пушкін як творець сучасної російської літературної мови. Словник В. І. Даля. Сучасний стан російської мови.

Тема 3. Високий, середній та знижений стилї мовлення

Емоційно-психологічна забарвленість мовлення. Високий стиль мовлення. Середній стиль мовлення. Простий (знижений) стиль мовлення. Лексика високого стилю. Старослов'янізми у високому стилї. Синтаксис високого стилю. Жанри високого стилю. Лексика середнього стилю. Жанри середнього стилю. Лексика простого стилю. Синтаксис простого стилю.

Тема 4. Стилїстична забарвленість мовлення

Стилїстична забарвленість слів. Поняття про експресію та експресивну забарвленість. Зв'язок стилїстично забарвлених слів з певними функціональними стилями мовлення. Оцінна лексика. Різновиди оцінної лексики. Слова з позитивною та негативною оцінкою.

Тема 5. Функціональні стилї мови

Поняття функціонального стилю. Класифікація основних стилів російської літературної мови. Основні функції стилів сучасної російської мови.

Науковий стиль мови. З історії формування наукового стилю. Основні ознаки наукового

стилю. Наукова мова як особлива мовна підсистема. Система підстилів наукового стилю: власне науковий стиль; навчально-науковий стиль; науково-популярний стиль. Лексичні, морфологічні, синтаксичні та інші особливості наукового стилю.

Офіційно-діловий стиль мови. З історії формування офіційно-ділового стилю. Основні ознаки наукового стилю. Державна мова як засіб спілкування у сфері офіційних відносин. Неоднорідність системи підстилів ОДС: адміністративно-канцелярський стиль; юридичний (законодавчий) стиль; дипломатичний стиль; парламентський стиль. Лексичні, морфологічні, синтаксичні та інші особливості ОДС.

Публіцистичний стиль мови. З історії формування публіцистичного стилю. Основні ознаки публіцистичного стилю. Основні впливові функції публіцистичного стилю. Система підстилів публіцистики: офіційно-інформаційний підстиль; інформаційно-аналітичний підстиль; репортажний підстиль; фельетонний підстиль. Лексичні, морфологічні, синтаксичні та інші особливості публіцистики.

Мова художньої літератури як естетична категорія. Основні ознаки художнього стилю. Підстилі художньої літератури: прозаїчний, поетичний, драматичний. Образ автора у художньому тексті, особливості розповіді та позиція розповідача у тексті. Звукопис у художньому тексті. Образні засоби у художньому тексті.

Розмовний стиль та його місце у системі функцій цих стилів російської мови. Основні ознаки розмовного стилю. Основні жанри розмовного мовлення.

Тема 6. Змішення стилів: канцеляризми та мовні штампи

Поняття канцеляризмів та мовних штампів. Використання канцеляризмів у ОДС.

Тема 7. Нелітературні варіанти російської мови

Поняття літературної мови. Поняття та відмінні ознаки жаргону. Сленг та його відмінність від професійного жаргону. Діалекти та діалектизми. Просторіччя – поняття та сфера використання.

Тема 8. Основи ораторського мистецтва

Поняття ораторського мистецтва. Класифікація родів красномовності. Соціально-політична красномовність. Академічна красномовність. Судова красномовність. Соціально-побутова красномовність. Богословсько-церковна красномовність. Основні навички та вміння оратора.

Тема 9. Норми літературної мови

Мовна (літературна) норма. Акцентологічні норми. Орфоепічні норми. Лексичні норми. Фразеологічні норми. Словотворчі норми. Морфологічні норми. Синтаксичні норми. Орфографічні норми. Пунктуаційні норми.

Тема 10. Лексична та граматична стилістика

Поняття та особливості лексичної стилістики. Одиниці вивчення лексичної стилістики. Синоніми, антоніми, омоніми, пароніми з точки зору лексичної стилістики. Поняття граматичної

стилістики.

Змістовий модуль 2

ВПРАВИ ТА ТРЕНІНГОВІ ЗАВДАННЯ ЗІ СТИЛІСТИКИ ТА КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ

Практична робота № 1. Високий, середній та знижений стилі мовлення

Стилістичні та змістові відмінності іменників. Синонімічні ряди та поділення слів одного ряду на стилістично нейтральні та забарвлені (високого, середнього, низького стилів). Книжковий та розмовний стилі як варіації високого та низького. Стилістичне забарвлення окремих слів.

Практична робота № 2. Стилістична забарвленість мовлення

Стилістична забарвленість слів. Нейтральні слова. Високі та знижені синоніми. Зв'язок стилів мовлення зі стилістично забарвленою лексикою. Короткі та повні форми прикметників, їх зв'язок зі стилями мовлення.

Практична робота № 3. Функціональні стилі мови

Співвіднесеність певної лексики із функцій ними стилями мови. Розподіл текстів за стилями. Канцеляризми та штампи ОДС. Розмовна та літературна форми мовлення. Особливості експресивно-розмовних зворотів мовлення.

Науковий стиль мови. З історії формування наукового стилю. Основні ознаки наукового стилю. Наукова мова як особлива мовна підсистема. Система підстилів наукового стилю: власне науковий стиль; навчально-науковий стиль; науково-популярний стиль. Лексичні, морфологічні, синтаксичні та інші особливості наукового стилю.

Офіційно-діловий стиль мови. З історії формування офіційно-ділового стилю. Основні ознаки наукового стилю. Державна мова як засіб спілкування у сфері офіційних відносин. Неоднорідність системи підстилів ОДС: адміністративно-канцелярський стиль; юридичний (законодавчий) стиль; дипломатичний стиль; парламентський стиль. Лексичні, морфологічні, синтаксичні та інші особливості ОДС.

Публіцистичний стиль мови. З історії формування публіцистичного стилю. Основні ознаки публіцистичного стилю. Основні впливові функції публіцистичного стилю. Система підстилів публіцистики: офіційно-інформаційний підстиль; інформаційно-аналітичний підстиль; репортажний підстиль; фельетонний підстиль. Лексичні, морфологічні, синтаксичні та інші особливості публіцистики.

Мова художньої літератури як естетична категорія. Основні ознаки художнього стилю. Підстилі художньої літератури: прозаїчний, поетичний, драматичний. Образ автора у художньому тексті, особливості розповіді та позиція розповідача у тексті. Звукопис у художньому тексті. Образні засоби у художньому тексті.

Розмовний стиль та його місце у системі функцій цих стилів російської мови. Основні

ознаки розмовного стилю. Основні жанри розмовного мовлення.

Практична робота № 4. Змішення стилів: канцеляризми та мовні штампи

Поняття канцеляризмів. Поняття мовних штампів. Використання канцеляризмів та мовних штампів у ОДС. Елементи ОДС у текстах ЗМІ. Науковий стиль в інших мовних підсистемах. Канцелярський відтінок у інших функційних стилях мови.

Практична робота № 5. Нелітературні варіанти російської мови

Основні відмінності побутового мовлення від літературного варіанта норми. Використання ФО у розмовному, діловому, художньому стилях. Граматичні пари слів. Жаргонні слова та вирази, їх використання у текстах ЗМІ та художній літературі.

Практична робота № 6. Основи ораторського мистецтва

Ораторське мистецтво як найвищий ступінь володіння живим словом. Класифікація родів красномовності. Соціально-політична красномовність. Академічна красномовність. Судова красномовність. Соціально-побутова красномовність. Богословсько-церковна красномовність. Основні навички та вміння оратора. З історії ораторського мистецтва.

Практична робота № 7. Норми літературної мови

Поняття літературної норми. Орфоепічні норми російської мови. Норми російської акцентології. Норми слововживання. Морфологічні норми. Синтаксичні норми. Орфографічні та пунктуаційні норми.

Практична робота № 8. Лексична стилістика

Синоніми, антоніми, омоніми, пароніми з точки зору лексичної стилістики. Сполучуваність слів. Зайві слова: поняття про зайві слова, засоби ліквідації проблеми. Поняття акцентних пар. Поняття про неологізми, архаїзми та запозичені слова, сфери та особливості використання.

Практична робота № 9. Граматична стилістика

Поняття про образні засоби мовлення. Повні та короткі форми прикметників. Особливості використання різноманітних форм іменників. Займенник, його роль у граматичній стилістиці. Дієслівне управління

Модуль 2

ІНДЗ. Виконання практичних завдань підвищеної складності зі стилістики та культури мовлення; виконання самостійної контрольної роботи з перевіркою викладачем.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів та тем	Кількість годин			
	денна форма		заочна форма	
	всього	в тому числі	всього	в тому числі

		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Змістовий модуль 1.												
ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ, ПОНЯТТЯ І МЕТОДИ СТИЛІСТИКИ ТА КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ЯК НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ												
Тема 1. Стилїстика та культура мовлення як наука		1										
Тема 2. Походження та розвиток російської мови		1										
Тема 3. Високий, середній та знижений стилї мовлення		1				2						
Тема 4. Стилїстична забарвленість мовлення		1										
Тема 5. Функціональні стилї мови		1				15						
Тема 6. Змішення стилїв: канцеляризми та мовні штампи		1										
Тема 7. Нелїтературні варіанти російської мови		1				10						
Тема 8. Основи ораторського мистецтва		1				4						
Тема 9. Норми лїтературної мови		1				4						
Тема 10. Лексична та граматична стилїстика		1				4						
<i>Всього за змістовим модулем 1</i>	<i>10</i>	<i>10</i>				<i>39</i>						
Змістовий модуль 2.												
ВПРАВИ ТА ТРЕНІНГОВІ ЗАВДАННЯ ЗІ СТИЛІСТИКИ ТА КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ												
Практична робота № 1. Високий, середній та знижений стилї мовлення		1	1									

Практична робота № 2. Стилістична забарвленість мовлення		1	1										
Практична робота № 3. Функціональні стилі мови		1	2										
Практична робота № 4. Змішення стилів: канцеляризми та мовні штампи		1	2										
Практична робота № 5. Нелітературні варіанти російської мови			2										
Практична робота № 6. Основи ораторського мистецтва			2			5							
Практична робота № 7. Норми літературної мови			2			5							
Практична робота № 8. Лексична стилістика			2			5							
Практична робота № 9. Граматична стилістика			2			5							
<i>Всього за змістовим модулем 2</i>	<i>20</i>	<i>4</i>	<i>16</i>			<i>20</i>							
<i>Всього годин</i>	<i>89</i>	<i>20</i>	<i>16</i>			<i>59</i>							
Модуль 2													
<i>ІНДЗ</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>9</i>	<i>-</i>							
<i>Всього годин</i>	<i>90</i>	<i>20</i>	<i>16</i>		<i>9</i>	<i>59</i>							

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назви тем	Кількість годин
1.	Високий, середній та знижений стилі мовлення	1
2.	Стилістична забарвленість мовлення	1

3.	Функціональні стилі мови	2
4.	Змішення стилів: канцеляризми та мовні штампи	2
5.	Нелітературні варіанти російської мови	2
6.	Основи ораторського мистецтва	2
7.	Норми літературної мови	2
8.	Лексична стилістика	2
9.	Граматична стилістика	2
	Всього	16

6. Самостійна робота

№ з/п	Назви тем	Кількість годин
1.	Високий, середній та знижений стилі мовлення	10
2.	Функціональні стилі мови	15
3.	Нелітературні варіанти російської мови	10
4.	Основи ораторського мистецтва	5
5.	Норми літературної мови	5
6.	Лексична та граматична стилістика	5
7.	Лексична стилістика	5
8.	Граматична стилістика	4
	Всього	59

7. Індивідуальні завдання

Самостійне виконання практичних завдань підвищеної складності зі стилістики та культури мовлення з перевіркою викладачем; виконання контрольної роботи з подальшою перевіркою викладачем.

8. Методи навчання

Конспекти лекцій, підручники, конспектування навчальних посібників та студіювання електронних ресурсів з метою підготовки до семінарських занять, робота з текстами та окремими реченнями, що потребують редагування та стилістичної правки, виконання індивідуального науково-дослідного завдання.

9. Методи контролю

Оцінювання практичних робіт, контроль самостійної роботи студентів, модульна контрольна робота, тестування.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота			Сума
Змістовий модуль №1	Змістовий модуль № 2		
Теми 1 – 10	ПЗ 1 – 9	ИНИЗ	100
20	30	50	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Конспекти лекцій, підручники, хрестоматії, підготовлені до стилістичної правки тексти, вправи зі стилістики, та редагування..

12. Рекомендована література

Базова

1. Браим И. Н. Этика делового общения / И. Н. Браим. – Минск: Экоперспектива, 2001. – 126 с.
2. Былкова С. В. Культура речи Стилистика / С. В. Былкова, Е. Ю. Махницкая. – М. :

Флинта. Наука, 2009. – 433 с.

3. Введенская Л. А. Русский язык и культура речи / Л. А. Введенская, Л. Г. Павлова, Е. Ю. Кашаева, Ростов н / Д : Феникс, 2002. – 178 с.

4. Вербицкая Л. А. Давайте говорить правильно / Л. А. Вербицкая. – М. : Высшая школа, 2000. – 151 с.

5. Дроняева Т. С. Стилистика современного русского языка. Практикум / Т. С. Дроняева, Н. И. Клушина, И. В. Бирюкова. – М. : Флинта. Наука, 2008. – 245 с.

6. Кожина М. Н. Стилистика русского языка / М. Н. Кожина. – М. : Флинта; Наука, 2008 – 123 с.

7. Ласкарева Е. Р. Прогулки по русской лексике / Е. Р. Ласкарева. – СПб. : Златоуст, 2010. – 211 с.

8. Мучник Б.С. Основы стилистики и редактирования / Б.С. Мучник.– Ростов н/Д : Изд-во «Феникс», 1997. – 480 с.

9. Розенталь Д. Э. Практическая стилистика русского языка / Д. Э. Розенталь. – М. : Высшая школа, 1987. – 213 с.

10. Сиротинина О. Б. Всё, что нужно знать о русской речи: пособие для эффективного общения / О. Б. Сиротинина. – М. : URSS, 2009. – 215 с.

11. Черняк В. Д. Русский язык и культура речи / В. Д. Черняк. – М. : Высшая школа, 2008. – 256 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Голуб И.Б. Стилистика русского языка: Учеб. Пособие / И.Б. Голуб. – Режим доступа на 01.12.2016: <http://www.hi-edu.ru/e-books/xbook028/01/>

2. Казарина С. Г. Стилистика и культура речи: Учебное пособие по русскому языку / С. Г. Казарина. – Режим доступа на 01.12.2017: <http://www.rulit.me/books/stilistika-i-kultura-rechi-uchebnoe-posobie-po-russkomu-yazyku-read-40625-1.html>

2. Плещенко Т. Стилистика и культура речи / Т. Плещенко, Н. Федотова, Р. Чечет. – Режим доступа на 01.12.2017: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Linguist/pletsch/01.php

Додаток до Робочої програми навчальної дисципліни щодо внесення змін

Зміни обговорено та затверджено на засіданні кафедри слов'янської філології та перекладу протокол № _____ від «___» _____ 20__р.

Завідувач кафедри

_____ (_____)
підпис (прізвище та ініціали)

№ з/п	№ та зміст пункту, до якого внесені зміни	ПІБ викладача	Підпис викладача